

Axamoskogen

-Nyckelbiotoper och naturvärden 2016

Innehållsförteckning

Sammanfattning	3
Metodik och avgränsning	3
Resultat	4
Områden	4
Arter	4
Områdesredovisning	5
Litteratur	11

Framsidas foton visar nyckelbiotoperna i område 3 (uppe till höger) och område 2 (övriga) .

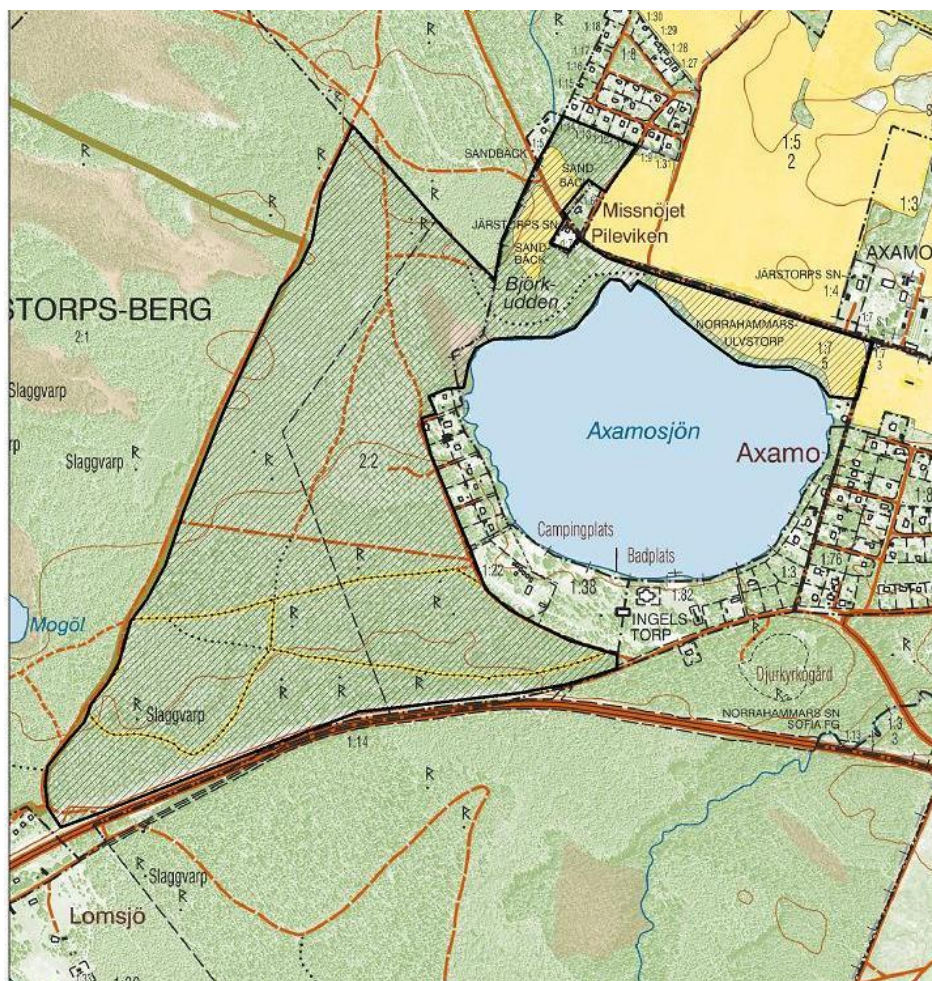
Detta är en projektrapport skriven av Fennicus Natur. Företaget är en enskild firma som drivs av Mikael Hagström. Fennicus Natur genomför såväl bredare allmänekologiska inventeringar som mer specialiserade inventeringar av kryptogamer och fåglar. Företaget skriver också skötselplaner, genomför guidningar och håller enstaka föredrag. Samtliga foton är tagna av Mikael Hagström.

Sammanfattning

Området kring Axamosjön karaktäriseras av den sandiga jordarten och barrskog dominerad av tall är den dominerande naturtypen i det inventerade 62 hektar stora området. Området är mycket flackt och bara närmast sjön finns en sluttning värd att nämna. Skogen väster om sjön är en viktig friluftsskog med många stigar och flera motionsspår. Området gränsar i väster mot Dummemosse naturreservat. I inventeringsområdet finns också gammal barrskog med höga biologiska värden. Främst är värdena knutna till gammal tall och sandig jordmån. I den västra delen finns en ovanligt rik förekomst av den rödlistade laven kolflarnlav på gamla tallar. 13,2 ha klassades som nyckelbiotop och 13,5 ha som områden med naturvärde.

Metodik och avgränsning

Området inventerades enligt metodiken för skogsstyrelsens nyckelbiotopsinventering (Skogsstyrelsen 2014). Metodiken innebär att inventeraren letar upp särskilt intressanta områden baserat på förekomsten av olika skogliga strukturer och element. Det kan handla om stor trädslagsvariation, gamla träd, blockighet, markförhållanden, lodytor och stor mängd död ved eller områden med särskilda klimatmässiga förutsättningar. Området som inventerades ligger i anslutning till Axamosjön strax väster om Jönköping (se karta 1).

Karta 1: Inventeringsområdets avgränsning.

Resultat

Områden

Vid inventeringen identifierades 5 områden med höga naturvärden. Av dessa är 4 skogsmark och ett område en trädklädd hage. Skogsområdena utgörs alla av sandtallskog, vilket i stort sett all skog i området gör. Utmärkande för de utpekade områdena är hög ålder.

Arter

Även om fokuset legat på naturtyper och strukturer i inventeringen så framkommer en del ny kunskap om arter i biotoperna. I inventeringen har rödlistade arter och signalarter eftersökts särskilt. Rödlistade arter är arter som minskar, är särskilt känsliga för pågående markanvändning eller är så sällsynta att de löper risk att dö ut från landet enligt ArtDatabankens expertkommittéer (Gärdenfors, U (ed) 2010). De rödlistade arterna delas in i olika kategorier utefter hur stor risken för att de ska dö ut från Sverige bedöms vara. Kategorin NT är den kategori som innebär den lägsta risken men ändå nästan hotade (Near Threatened), VU står för Vulnerable = sårbar, EN står för Endangered dvs starkt hotad, CR står för Critically Endangered, akut hotad och sedan finns en kategori DD, Data Deficient, där arter som man saknar tillräcklig kunskap om men som ändå tros hamna inom rödlistan hamnar. Signalarter kallas här de arter som enligt skogsstyrelsen indikerar särskilt värdefulla områden för biologisk mångfald i skogen (Nitare, J (ed) 2005).

Arterna i rapporten

Alla fynd av naturvårdsintressanta arter (i tabellerna under varje område) har rapporterats till artportalen. Som naturvårdsintressanta arter räknas rödlistade arter, signalarter (enligt ovan), värdeindikerande arter enligt de ekologiska katalogerna över lavar och svampar (Hallingbäck T. 1995 och Hallingbäck & Aronsson (red) 1998). Hävdgynnade arter enligt Äng- och bete inventeringen (Jordbruksverket 2002-2004) anges bara i den beskrivande texten.

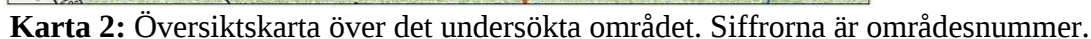

Foto 1: Kolflarnlav *Carbonicola athracophila* växer på minst ett tiotal gamla tallar i området.

Tabell 2: Påträffade rödlistade arter med växtmiljö eller substrat

Art	Namn (rödliste-kategori 2015)	Miljö/substrat
Vedtrappmossa	<i>Anastrophyllum hellerianum</i> (NT)	Fuktig ved
Kolflarnlav	<i>Carbonicola anthracophila</i> (NT)	Gammal tall och bränd ved
Knärot	<i>Goodyera repens</i> (NT)	Torr äldre barrskog

Nedan redovisas de olika delområdena med administrativa data, naturvärdesbedömning, beskrivning, åtgärdsbehov för att bibehålla naturvärdena och sist en lista med signalarter, rödlistade arter och i övrigt särskilt sällsynta arter. Områdesnumren syftar till karta 2 nedan.

Namn: Sandbarrskog

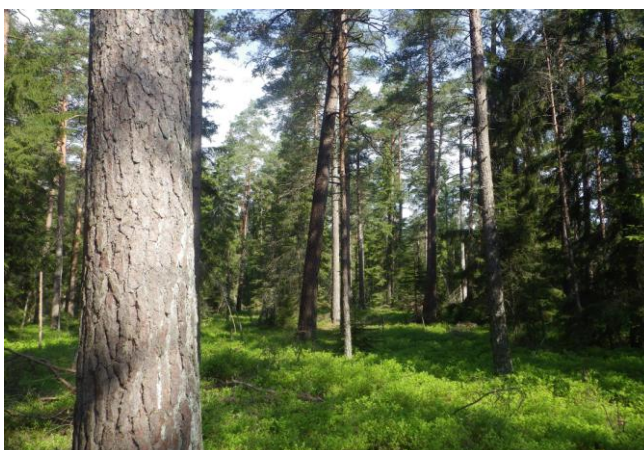
Nr: 1

NVI klass: 3, Påtagligt naturvärde

NBI klass: Objekt med naturvärde

Datum för besök: 20160523

Areal: 11,2 ha

Naturvärdesbedömning:

Området har ett påtagligt biotopvärde knutet till den prioriterade skogstypen, sandbarrskog, med hög beståndsålder. Här finns också åtminstone ett visst artvärde då det finns små populationer av ett par rödlistade arter.

Beskrivning:

Området består av i stort sett helt platt sandig mark bevuxen med gammal talldominerad barrblandskog. Nästan alla gamla träd är tallar och nästan alla unga träd är granar och bland granarna finns bara enstaka gamla träd. Tallarnas ålder uppskattas till mellan 130 och 150 år. Fältskiktet domineras helt av blåbär och bottenskiktet av vanliga skogsmossor som husmossa, väggmossa och olika kvastmossor. På ett ställe hittades den lilla orkidén knärot. I området finns få, men viktiga, döda tallar och en hel del rotvältor där själva stammen är borttagen. På en låga växer den rödlistade vedtrappmossan sparsamt.

Bibehållande av värden:

För att områdets naturvärden ska bestå långsiktigt krävs att en hel del av granarna huggs bort. Kantzonen mot vägen i söder behöver röjas på lövsly. I denna del vore det också bra att skrapa fram lite mer av mineraljorden. En markbränning vore optimalt ur naturvårdessynpunkt men kanske inte ur friluftssynpunkt. Kanske kunde man genomföra småskaliga fläckbränningar på våren i det södra brynet?

Tabell: Naturvårdsintressanta arter

Artnamn	Vetenskapligt namn	Kategori
Vedtrappmossa	<i>Anastrophyllum hellerianum</i>	NT
Knärot	<i>Goodyera repens</i>	NT, §
Dropptaggsvamp	<i>Hydnellum ferrugineum</i>	S
Grynig blåslav	<i>Hypogymnia farinacea</i>	S
Gammelgranslav	<i>Lecanactis abietina</i>	S

Namn: Sandbarrskog

Nr: 2

NVI klass: 2, Högt naturvärde

NBI klass: Nyckelbiotop

Datum för besök: 20160523

Areal: 11,3 ha

Naturvärdesbedömning:

Området har ett högt biotopvärde knutet till den prioriterade naturtypen med de gamla tallarna och den sandiga marken. Här finns också ett visst artvärde med bland annat den rödlistade laven kolflarnlav på (minst) ett tiotal tallar. I området finns sannolikt även enstaka rödlistad marksvamp och sandlevande insekt.

Beskrivning:

Området består av i stort sett helt platt sandig mark bevuxen med gammal tallskog. Tallarnas ålder uppskattas till mellan 130 och 170 år med högst ålder i den sydvästra delen. I området finns enstaka hålträdd utspritt. Fältskiktet domineras helt av blåbär och ljung och bottenskiktet av vanliga skogsmossor som husmossa, väggmossa och olika kvastmossor. I den nordvästra delen finns inslag av äldre gran och här även några torrträd och lågor av gran. Den mest utpräglade tallmon finns i nordost och fick därför ingå i nyckelbiotopen trots att åldern inte är riktigt lika hög här som i resten av objektet. Mot det södra brynet har björksly etablerat sig och kommer inom kort att skugga området innanför. I söder finns den rödlistade laven kolflarnlav på åtminstone ett tiotal av de äldre tallarna. I området stötte en nattskärre upp.

Bibehållande av värden:

Områdets naturvärden skulle gynnas av om moss- och fältskiktet brändes av i hela eller delar av ytan. Ljungen hindrar frögroning av tall och på lång sikt behövs nyrekrytering av tall i området. Det södra brynet mot vägen behöver röjas på björksly och helst också skrapas eller brännas för att få fram mineraljordsfläckar och för att hämma ljungen. Innanför kanten skulle också ung gran behöva röjas bort.

Tabell: Naturvårdsintressanta arter

Artnamn	Vetenskapligt namn	Kategori
Kolflarnlav	<i>Carbonicola anthracophila</i>	NT
Nattskärre	<i>Caprimulgus europaeus</i>	§
Dropptaggsvamp	<i>Hydnellum ferrugineum</i>	S
Grynig blåslav	<i>Hypogymnia farinacea</i>	S
Gammelgranslav	<i>Lecanactis abietina</i>	S

Namn: Sandtallskog

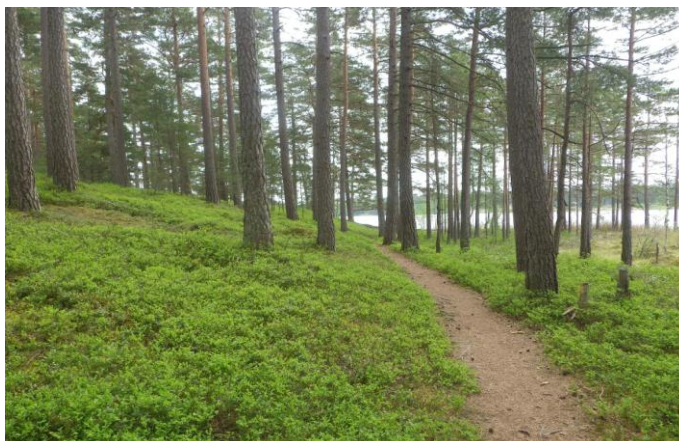
Nr: 3

NVI klass: 2, Högt naturvärde

NBI klass: Nyckelbiotop

Datum för besök: 20160523

Areal: 1,9 ha

Naturvärdesbedömning:

Området har ett högt biotopvärde knutet till den prioriterade naturtypen med de gamla tallarna och den sandiga marken. Särskilt viktiga är ytorna med blottad sand i slänten mot sjön. Här är sannolikheten mycket stor att det finns rödlistade sandinsekter och enstaka rödlistad marksvamp.

Beskrivning:

Området utgörs av en mjukt rundad åslik formation bevuxen med gammal tallskog. Åldern uppskattas till 140-150 år med enstaka träd som är ytterligare några år. Här finns ett litet inslag av död ved och små fläckar med blottad sand i anslutning till gamla rotvältor. Mot sjön finns ett större parti med blottad sand i exponerat läge. Blåbär dominerar fältskiktet helt.

Bibehållande av värden:

På längre sikt skulle en naturvårdsbränning behövas för att få till tallföryngring och för att minska ett tillväxande mosslager, men i nuläget finns inget stort problem.

Tabell: Naturvårdsintressanta arter

Artnamn	Vetenskapligt namn	Kategori
Dropptaggsvamp	<i>Hydnellum ferrugineum</i>	S
Blåmossa	<i>Leucobryum glaucum</i>	S
Grynig blåslav	<i>Hypogymnia farinacea</i>	S

Namn: Björkhage

Nr: 4

NVI klass: 3, Påtagligt naturvärde

NBI klass: Objekt med naturvärde

Datum för besök: 20160523

Areal: 1,4 ha

Naturvärdesbedömning:

Området har ett påtagligt biotopvärde knutet till gamla björkar och i viss mån till död lövved i stranden. Här finns också ett visst artvärde knutet till fältskiktet med inslag av hävdgynnade växter.

Beskrivning:

På Björkudden vid Axamosjön ligger denna björkhage. Här står glest med gamla relativt grova björkar och alldeles vid vattenlinjen står en bård med klibbal. En del klibbalar är döda och dessa torrträd och högstubbar hyser en hel del vedlevande insekter. Fältskiktet i hagen förefaller påverkat av gödsling men det har nog gått rätt många år sedan och nu finns inslag av hävdgynnade växter som vårbrodd, knippfryle, teveronika, liten blåklocka, gulmåra och enstaka svinrot.

Bibehållande av värden:

För att naturvärdet ska bestå krävs att de gamla björkarna får stå kvar och att hävden fortsätter, utan gödseltillskott.

Namn: Tallar vid Missnöjet

Nr: 5

NVI klass: 4, Visst naturvärde

NBI klass: Objekt med naturvärde

Datum för besök: 20160523

Areal: 0,9 ha

Naturvärdesbedömning:

Området har ett visst biotopvärde knutet till hålträd av tall och exponerade tallar som börjar bli gamla. Artvärdet bedöms som obetydligt då inga naturvårdsarter knutna till trädsiktet påträffades.

Beskrivning:

Området utgörs av ett glest gallrat tallbestånd beläget på flack sandig mark. Tallarnas ålder uppskattas till mellan 110 och 140 år. Flera tallar har hackspettshål som bebos av fåglar. Rikligt med lövsly är på väg upp i beståndet och blåbärsriset förefaller vara på tillbakagång.

Bibehållande av värden:

För att naturvärdet ska bestå och öka krävs att de gamla tallarna, och då särskilt hålträden, får stå kvar och att slyuppslaget hålls tillbaka.

Litteratur

Gärdenfors, U. (ed.) 2015. Rödlistade arter i Sverige 2015. ArtDatabanken, SLU, Uppsala.

Hallingbäck, T. & Aronsson, G. (red) 1998. Ekologisk katalog över storsvampar och myxomyceter. ArtDatabanken, SLU, Uppsala. 2a och reviderade upplagan.

Hallingbäck, T. 1995. Ekologisk katalog över lavar. ArtDatabanken, Uppsala.

Jordbruksverket 2002-2004. Ängs och betesmarksinventeringen.

<http://www.jordbruksverket.se/amnesomraden/miljoochklimat/ettriktodlingslandskap/angsochbetesmarksinventering.4.207049b811dd8a513dc80003958.html>

Nitare, J. et. al. 2005. Signalarter – Indikatorer på skyddsvärd skog. Skogsstyrelsens förlag, Jönköping.

Nitare, J. 2006. Gamla sandtallskogar. Skogsstyrelsens förlag, Jönköping.

Skogsstyrelsen, 2014. Handbok för inventering av nyckelbiotoper. Skogsstyrelsen, Jönköping.

www.skogsstyrelsen.se/Global/myndigheten/.../Biotoptyper/Sandbarrskog.pdf